

ढङ्गलाचरणढ्

ॐ सह नाववतु । सह नौ भुनक्तु । सह वीर्यं करवावहै
तेजस्वि नावधीतमस्तु मा विद्विषावहै

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः

May the Supreme force protect both of us. May the
Supreme force nourish both of us. May both of us
perform valorous actions. May we be bright learning
together. Let us not hate each other.

सम्भाषणम्

रूप्यकस्य कति फलानि ? = How many a rupee ?

एकैकस्य पञ्चविंशतिपैसाः । = 25 paise each, please.

रूप्यकस्य पञ्च । = Five per rupee.

शुद्धं नवनीतं ददातु । = Give me good butter, please.

पुस्तकानि समाप्तानि । = The book is out of stock.

एतद् पुस्तकं नास्ति वा ? = Don't you have this book ?

तण्डुलः सम्यक् नास्ति । = The rice is not good.

दशपैसाः न्यूनाः सन्ति । = The amount is short by 10 paise.

मम व्यवहारं समापयतु । = Please settle my account.

भवतः परीवृत्तिः कथमस्ति ? = How is your business ?

तत्र गमनं मास्तु भोः, सः बहुमूल्यं वदति । = He is very expensive, let us not go to him.

कृपया देयकं / प्राप्तिपत्रं ददातु । = Please give me the bill/receipt.

विंशतिरूप्यकाणि वा ? तर्हि मास्तु । = Is it Rs.20 ? Then I don't want it.

आवश्यकं आसीत्, परन्तु भवान् मूल्यम् अधिकं वदति । = I wanted it, but you quote a very high price.

भवतः कृते इति न्यूनमूल्येन ददामि । = I am selling it at a lower price to you.

पार्श्वोपणे पृच्छतु । = Please enquire at the next shop.

एतावत् न्यूनमूल्येन अन्यत्र कुत्रापि न मिलति । = You can't get it cheaper anywhere else.

एकपञ्चाशत् रु/ स्वीकुर्वन्तु । = Please take Rs.51-

नैव, तत्र विवादः एव नास्ति । = No, no haggling, please.

एतद् वस्त्रं कुत्र क्रीतवन्तः ? = Where did you buy this cloth ?

भवान् अधिकं (मूल्यं) दत्तवान् । = You paid more.

किलो कृते कति ? = How much is this per kilo ?

फेनकस्य मूल्यं कियत् ? = How much does this soap cost ?

किलो दालस्य कृते कति रूप्यकाणि ? = How much is the pulse per kilo ?

दन्तफेनः अस्ति वा ? = Have got toothpaste ?

तिष्ठतु, ददामि । = Please wait, Ill give you.

कति/कियत् ददामि ? = How much shall I give you ?

इदानीं मास्तु, अनन्तरं आगच्छामि । = Not now, I will come later.

एतद् समीचीनम् अस्ति वा ? = Is it good ?

भविष्यत् कालः अथवा लृट् लकारः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्र.पु	-इष्यति	इष्यतः	इष्यन्ति
म.पु	-इष्यसि	इष्यथः	इष्यथ
उ.पु	-इष्यामि	इष्यावः	इष्यामः
प्र.पु	पठिष्यति	पठिष्यतः	पठिष्यन्ति
म.पु	पठिष्यसि	पठिष्यथः	पठिष्यथ
उ.पु	पठिष्यामि	पठिष्यावः	पठिष्यामः

	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्र.पु	-सेविष्यते	सेविष्येते	सेविष्यन्ते
म.पु	-सेविष्यसे	सेविष्येथे	सेविष्यध्वे
उ.पु	-सेविष्ये	सेविष्यावहे	सेविष्यामहे
	वन्दिष्यते	वन्दिष्येते	वन्दिष्यन्ते
प्र.पु	वन्दिष्यसे	वन्दिष्येथे	वन्दिष्यध्वे
म.पु	वन्दिष्ये	वन्दिष्यावहे	वन्दिष्यामहे
उ.पु			

चतुर्थीविभक्तिः

१. When something is being given To a person e.g.

वैद्यः **रुग्णाय** ओषधं यच्छति
धनिकः निर्धनाय धनं यच्छति

२. When the action denotes a purpose e.g.

लेखकः पत्रिकायै लेखं लिखति - the writer writes for a paper

कवयः कीर्त्यै काव्यं लिखन्ति - the writers write for fame

३. When there is transformation of one thing into

another e.g. Wealth turns into ego. **ऐश्वर्यम् अहङ्काराय** भवति

४. शक्तिः पीडनाय भवति । Strength turns to harassment

४. When hatred, anger or jealousy is expressed towards a person then that person towards whom it is expressed is in the 4th Vibhakti e.g. Lakshmi is jealous of the learned. लक्ष्मीः पण्डिताय असूयति । शिष्यः गुरवे द्रुह्यति The student cheats the teacher

५. When verbs meaning 'to like' are used e.g. मह्यं मोदकं रोचते I like Modak

६. When the word नमः and स्वस्ति are used e.g. स्वस्तिः प्रजाभ्यः, स्वस्तिः जनेभ्यः

७. When the verbs going or coming are used to a place the 4th Vibhakti may also be used. (we already know that the 2nd Vibhakti is used). e.g. मित्रः गृहाय आगच्छति । गोविन्दः नगराय गच्छति

ॐ सर्वे भवन्तु सुखिनः सर्वे सन्तु निरामयाः।
सर्वे भद्राणि पश्यन्तु मा कश्चिद् दुःखभाग् भवेत्॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

sarvE bhvantu sukhinaH sarvE santu nirAmayAH |
sarvE bhadraNi pashyantu mA kashcid duHkhhbhAg bhavEt ||
Om shantiH shantiH shantiH ||

Om, May All be Happy, May All be Free from Illness.
May All See what is Auspicious, May no one Suffer.
Om Peace, Peace, Peace.